

GRONDRECHTEN IN DE EU EN DE ROL VAN LOKALE MEDIA (1)

Media hebben een belangrijke taak in onze democratische rechtsstaat. Hun bestaan en de wijze waarop ze functioneren, zijn te danken aan grondrechten als de vrijheid van meningsuiting en de mogelijkheid om verzoeken te richten aan het openbaar bestuur (artikelen 5 en 7 Grondwet). Zo geeft de Wet openbaarheid van bestuur media en burgers het recht verzoeken om informatie te richten aan de overheid, bijvoorbeeld over belangrijke beleidsbeslissingen (artikel 110 Grondwet). Maar hoe zit het met burgerrechten in de EU? Welke rechten hebben de burgers van Europa, leeft dit onder hen en maken zij er ook gebruik van? Medio 2005 werden in Frankrijk en ons land referenda gehouden over 'een Grondwet voor Europa' (zie illustratie). Nadat in beide landen een meerderheid tegen stemde, werden referenda in andere landen uitgesteld of geannuleerd. **Maar betekent dit ook dat de burgers van Europa anno 2018 niet geïnteresseerd zijn in burgerrechten?** Zeker niet en gelet op de snel veranderende internationale verhoudingen, neemt het belang van Europese grondrechten juist toe. In mei 2018 trad de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in werking. In de considerans van de Uitvoeringswet AVG die de uitvoering van Europese privacyregels in ons land mogelijk maakt, wordt verwezen naar Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 en artikel 10 van onze Grondwet. Veel Europese burgers maken al gebruik van Europese grondrechten of leggen juridische geschillen voor aan instanties als het Hof van Justitie van de Europese Unie (1).

Verzoek/petitie aan het Europe Parlement

In september 2018 diende ik een verzoek in bij de afdeling verzoekschriften van het Europees Parlement. Het petitierecht is vastgelegd in artikel 227 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie en artikel 44 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Het met veel wetenschappelijke onderzoeken onderbouwde verzoek ging over een Europees onderwerp en luidde: **‘Meer aandacht voor recente ontwikkelingen betreffende zeer vooruitstrevend placenta-onderzoek in de VS en het verzoek om te stimuleren dat de daar opgedane kennis en expertise breed wordt geanalyseerd en praktische toepassing vindt in Europa! De instelling van een European Placenta Project om kennis over de placenta centraal te verwerken en te communiceren lijkt mij in dat verband zeer gewenst’**. Het verzoek was een uitvloeisel van een boek dat ik in 2015 publiceerde ‘Het Placenta Mysterie’, dat handelde over de ernstige gevolgen van prenatale complicaties als gevolg van placentastoorningen. Ik zond een gedegen onderbouwd persbericht naar diverse landelijke en regionale media zoals medische vakbladen. Ik deed dat in de hoop dat er meer aandacht wordt besteed aan dit onderwerp in navolging van de VS, waar de overheid \$ 41,5 miljoen investeerde in het Human Placenta Project. Waarom kan al die nuttige informatie niet worden gedeeld en beschikbaar komen voor de burgers in Europa? Ieder mens heeft in oorsprong immers te maken gehad met dat belangrijke tijdelijke orgaan. In mijn woonplaats werd er uitgebreid aandacht aan besteed op een veel bekeken regionale nieuwssite (regionieuwshoogeveen.nl). Opvallend was dat het lokale nieuwsblad, dat in de regel opiniestukken of ingezonden brieven van mij opneemt, er geen aandacht aan besteedde. Gezien het belang van het onderwerp, zat dit mij niet lekker en ik vroeg de redactie telefonisch om uitleg over hun keuze. Een van de argumenten in het antwoord van een redactielid verbijsterde mij. **‘De lezers van deze krant hebben geen boodschap aan wat er in Europa gebeurt’** of

althans woorden van deze strekking. Na het pittige telefoongesprek, bleef ik achter met de vraag of de conclusie van de redactie om het nieuws niet te brengen terecht was. Het is niet aan mij om lezersopinions te peilen, maar de redenering van de journalist klopt niet. Misschien zou hij zich eens moeten verdiepen in het project ‘Goede Start’ dat onder de naam ‘Bij een goede start hoort een goed begin’ in 2015 ook in Hoogeveen werd opgestart.

EU regels vertalen zich naar woonplaats, wijk, straat en bedrijf

Wat ik mis bij een aantal lokale en regionale media, is dat bij de selectie van nieuws de brede context wordt genegeerd. **Lokale politiek is op veel gebieden een uitvloeisel van landelijke politiek en die is voor een belangrijk deel weer gebaseerd op internationale wetgeving en verdragen en werkt door in onze woonplaatsen, wijken en straten.** Ik haalde al de privacywetgeving aan, maar er zijn meer voorbeelden. Onder minister Middelkoop werd in 2010 besloten regels uit Brussel voor de huursector te implementeren in ons land. Zoals de meesten inmiddels wel weten, heeft dit grote gevolgen gehad voor de sociale huursector, zoals doorstroming en demografische veranderingen (2). Er zijn meer voorbeelden zoals het vreemdelingenbeleid, de moeizame integratie en mogelijke gevolgen van de uitvoering van het klimaatakkoord. Het ‘gasloos’ maken van woningen of de overgang naar alternatieve energievormen is een direct gevolg van klimaatverandering, overbelasting van de planeet en milieuproblematiek. Boeren en bedrijfsleven maken zich zorgen over de klimaatdoelen. Globalisering en internationalisering hebben, zowel direct als indirect, grote gevolgen voor de burgers en wel op alle maatschappelijke niveaus. Ik heb de overtuiging dat veel lezers van het bewuste nieuwsblad wel degelijk een boodschap hebben aan wat er in Brussel gebeurt, maar misschien moet dat nog beter worden gecommuniceerd (3). Het was voor mij belangrijk om mijn verzoek aan het Europees Parlement door middel van een persbericht bekend te maken en kennelijk is dat nodig en ook daarom zou het onderwerp aandacht hebben verdiend. Dat het niet als voldoende belangrijk wordt verondersteld door een lokaal nieuwsblad, wijt ik aan onkunde. Gelukkig bieden sociale media de mogelijkheid het onderwerp toch te communiceren.

In het tweede deel van deze publicatie ga ik in op de macht van de media, welke criteria een rol spelen bij de selectie van nieuws en mogelijke gevolgen van digitalisering en snelle opkomst van sociale media voor de media.

Foto's/illustraties Jaap Spaans: Een grondwet voor de EU, uitgave van de Europese Gemeenschappen 2003. Camera-auto brengt Hoogeveense wijk in kaart. Internationale ontwikkelingen leiden tot meer gebruik van alternatieve energievormen, zoals de recent gebouwde

pellet-installatie voor blokverwarming in Hoogeveen

Bronnen:

1. Website van de Europese Unie www.europa.eu
2. ‘In Den Bosch gaat de huurmarkt op slot’. De Volkskrant, 9 september 2010.
‘Nieuwe huurregels dupezen senioren met koophuis: ‘Wij hebben er echt slapeloze nachten van’ . Monitor KRO/NCRV 23 november 2016.
3. ‘Meerderheid heeft zorgen over gevolgen Klimaatakkoord’. Actualiteitenrubriek EenVandaag, 30 juni 2018
‘Onderzoek naar Europese gevolgen klimaatregels’ Boerderij.NL, 16 juli 2018.

LOKALE MEDIA 2: BLAFFEN DE WAAKHONDEN VAN DE DEMOCRATIE NOG?

Aanvulling: op 2 november plaatste de Hoogeveensche Courant een boeiende reportage over mijn petitie aan het Europeparlement voor een European Placenta Project

HCPlacentaInterview2Nov2018

De eerste publicatie schreef ik, nadat aan een persbericht dat ik verspreidde geen aandacht werd besteed in het lokale nieuwsblad. Als lezer en abonnee vond ik dat opmerkelijk, omdat een belangrijke en veel bezochte regionale nieuwssite het onderwerp wel belangrijk vond en er uitgebreid aandacht aan besteedde. Het voorval riep vragen op. Was het persbericht niet goed opgesteld of was het onderwerp, een verzoek aan het Europeparlement, niet belangrijk genoeg voor de lokale krant dan wel speelden andere selectiecriteria een rol? Welke selectiecriteria zijn dat? Media danken hun bestaan en functioneren aan grondrechten als de vrijheid van meningsuiting en beschouwen zichzelf als de ‘waakhonden van de democratie’. Maar klopt dat wel? De afgelopen jaren zwelt de kritiek op die stelling aan, vooral als het om de regionale en lokale media gaat.

Selecties in het aanbod

De in mijn woonplaats verschijnende Hoogeveensche Courant (HC) is een nieuwsblad. Dat is een betaalde lokale of regionale krant, die enkele keren per week verschijnt (bijvoorbeeld maandag, woensdag en vrijdag). Ze zijn verenigd in de NNP de organisatie van lokale media. Hoe belangrijk zijn deze nieuwsbladen anno 2018 nog? In een groot landelijk dagblad verscheen een publicatie onder de kop: ‘Waakhond? De lokale pers stelt steeds minder voor’ (1). Het is de taak van journalisten de macht te controleren en misstanden aan het licht te brengen. Maar door overnames, fusies en schaalvergroting bij de dagbladpers neemt op lokaal niveau het aantal

journalisten af.

Jammer, want betrokken burgers zijn geïnformeerde burgers. Regionale/lokale media moeten niet alleen informeren en controleren maar ook een platform zijn voor discussie en opinie, door ruimte te bieden voor mening en debat maar ook door maatschappelijke onderwerpen te agenderen. In publicatie 1 heb ik uitgelegd waarom ik vind dat Europa ook lokaal een belangrijk onderwerp is.

Twee regionale nieuwsfeiten twee visies

Een aantal nieuwsfeiten van het afgelopen decennium was belangrijk om als buitenstaander een mening te vormen over dit onderwerp. Soms stuit je daarbij op verschillen in opvatting onder lokale bestuurders. In Utrecht was er in 2009 commotie, nadat de burgemeester een publicatie in een huis-aan-huisblad die hem niet aanstond, met een telefoontje naar de uitgever wist tegen te houden. Het tegenovergestelde gebeurde in Flevoland. In een nieuwjaarstoespraak uitte de burgemeester daar kritiek op de lokale en regionale geschreven pers en zei: ‘De schrijvende pers als waakhond, maar die waakhond blaft niet meer’. Hij signaleerde een verschuiving naar human interest verhalen, een tendens die zou zijn ingegeven door financiële overwegingen. In een reactie bij de tekst van het interview op de site van de omroep, legt Froukje Nijholt van uitgever NDC Mediagroep uit, dat het een bewuste keuze is om vooral human interest verhalen te schrijven. Volgens haar is de wereld veranderd en willen mensen geen verslagen lezen van gemeenteraadsvergaderingen (2). Zij is als redactiecoördinator Weekbladen van NDC mediagroep sinds enige tijd tevens algemeen hoofdredacteur van de HC, het nieuwsblad waarover het in deze publicatie gaat. Verderop kom ik daar op terug. Ik vermeld dit nadrukkelijk, omdat de organisatiestructuur van de HC voor veel lezers niet helder is. Volgens communicatiedeskundige Kees Buijs produceren editieredacties van regionale dagbladen vaak weinig verrassend nieuws, ze

putten uit een beperkte kring van nieuwsbronnen, en staan verder af van de lezer dan ze zelf zeggen (3).

De Hooigeveense Courant: een blaffende waakhond?

Ik vond en vind nog steeds van wel en ik zal dat met een actueel voorbeeld onderbouwen. In Hooigeveen woedt momenteel een felle maatschappelijke discussie over een kunstijsbaan. Hooigeveen kreeg van de provincie Drenthe een bouwsubsidie van vijf miljoen euro toegewezen, mits men erin zou slagen de ijsbaan voor 1 januari 2020 te realiseren. Die harde deadline bleek door allerlei factoren niet haalbaar, waarna om uitstel werd verzocht bij de provincie. Uitstel zou echter een deuk veroorzaken in de verhouding met Assen. Beide gemeentes voerden een verbeterde strijd om de subsidie binnen te halen die, na snelle en volgens sommigen overhaaste besluitvorming, door Hooigeveen werd gewonnen. Over het uitstelverzoek van Hooigeveen is nog niet beslist, maar het ligt uiterst gevoelig. Bij het prestigieuze bouwproject gaat het om hoge bedragen en zijn er veel onzekerheden, die bij mislukking uiteindelijk op de burgers zullen worden afgewenteld. De situatie bij Adventure Zoo Wildlands in Emmen is een voorbeeld hoe het mis kan gaan. De politiek is verdeeld. Over de vraag of het college van B en W van Hooigeveen bestuurlijk juist dan wel overhaast heeft gehandeld, verscheen in de HC een scherp commentaar van de redactie coördinator van de HC. Zij beschrijft het optreden van de gemeente als ‘een treurige bedoening’. Een realistisch maar ook moedig commentaar. Ook het in Hooigeveen verschijnende Dagblad van het Noorden wijdde er een kritisch achtergrondpublicatie aan. Het opmerkelijke is dat ook in deze kwestie Europa een rol speelt, want Europese aanbestedingsregels zijn genegeerd of over het hoofd gezien (4).

Netwerkcultuur

In een publicatie over het proefschrift dat communicatiedeskundige Kees Buijs schreef over de lokale journalistiek, worden drie kerntaken van een regionale redactie opgesomd. Nieuwsselectie, nieuwsproductie en relatie met de lezers. Ook worden enige dilemma's benoemd waarvan de volgende mij aanspreken te weten *‘onderhouden van het netwerk en het kritisch volgen van de macht staan op gespannen voet met elkaar’* en *‘de lezer blijft een ondergeschikte rol spelen’* (citaten 5). Mijn ervaring is dat er op lokaal niveau wordt genetwerkt bij het leven. Daar valt niet aan te ontkomen en ik heb er zelf ook aan deel genomen. Soms is het echter op het randje en dreigt belangenverstrengeling. Ik doel op de vaak subtiele processen waar moeilijk een vinger achter te krijgen is, maar waarbij het uiteindelijk gaat om geld, macht en invloed. De decentralisatie in de zorg en het sociaal domein hebben volgens mij de netwerkcultuur gestimuleerd. Het is de lokale overheid die contracten afsluit, bijvoorbeeld in het kader van thuiszorg en vormen van hulpverlening. Het is echter ook de gemeente en uiteindelijk de gemeenteraad die beslist met wie in zee wordt gegaan. Logisch dat veel bedrijven uit commerciële overwegingen azen op ‘free publicity’, oftewel publiciteit waarvoor niet is betaald. Soms ben ik verbaasd over de wijze waarop dat gebeurt. Ik heb dat overigens in het verleden via een ingezonden brief en een gesprek zijdelings aan de orde gesteld. Het valt niet te ontkennen dat netwerken belangrijk zijn, maar het is een taak van de pers om de vinger aan de pols te houden en excessen te voorkomen. Zeker in een tijd dat zich op lokaal niveau veel problemen voordoen met integriteit (6). Rechtsstatelijk vind ik het dan ook prima dat een communicatiedeskundige die de wereld van de pers kent als zijn broekzak, daarop wijst.

Toekomstperspectief

Gelet op de snelheid waarmee het medialandschap verandert en de neerwaartse lijn bij de oplages van de papieren dagbladders, verwacht ik niet dat de positie van lokale media zal verbeteren.

Integendeel.

Veel zal afhangen van de economische ontwikkelingen en die schat ik op termijn niet rooskleurig in. Gelet op de actualiteit gaat het tien jaar na de financiële crisis niet over de vraag of er een nieuwe crisis komt, maar wanneer die komt. **De signalen staan op oranje.** In een wereld die snel verandert zullen internationale en mondiale ontwikkelingen direct uitstralen naar ons land, de woonplaats, wijk en straat. Ik doel op de enorme schuldenlasten van landen (Italië) en huishoudens, een mogelijke handelsoorlog en stijgende rente, zorgkosten die de komende decennia zullen verdubbelen, druk op de rijksbegroting als gevolg van onzekerheid rond de Brexit, de nieuwe huizenbubbel, moeilijk in te schatten kosten van de klimaatdoelen, teruggang in aardgasbaten en verhoging van de bijdrage aan de NATO. En dan hebben we het nog niet eens gehad over de kosten van beleid om grensoverschrijdende problemen als migratie en cybercriminaliteit beheersbaar te houden. Een complexe mix van factoren, die de koopkracht van burgers zal aantasten en leiden tot bezuinigingen bij huishoudens. Daarnaast is er de massale digitalisering van de samenleving met social media en andere alternatieven voor de papieren pers.

Mijn persbericht

Het persbericht dat ik naar de redactie van de HC mailde ging over opzienbarende ontwikkelingen bij placenta-onderzoek en een verzoek/petitie aan het Europees Parlement om onderzoeksresultaten internationaal te centraliseren, zodat deze beter kunnen worden gecommuniceerd naar de EU-burgers. Oprichting van een Europees Placenta-project naar voorbeeld van het **Human Placenta Project in de VS**. Een petitie richten aan het Europees Parlement is niet gemakkelijk en vereist een procedure die tijd en energie vergt. Afhankelijk van het resultaat geeft het feit dat het verzoek aan de voorwaarden voldeed mij voldoening. Democratisch bezien is het te vergelijken met insprekrecht bij een vergadering van de gemeenteraad of een grondwettelijk verzoek aan de rijksoverheid, maar dan op een groter democratisch platform. In 2015 was ik 67 jaar en beschouwde mijn boek Het Placenta Mysterie als afsluiting van een zware periode.

De reacties op het boek maar vooral de nieuwe inzichten die ik opdeed door studie van de vele wetenschappelijke onderzoeken naar de functie van de placenta en de gevolgen voor de neonatale fase en de ontwikkelingen van kinderen als er placentastatoornissen zijn, brachten mij tot het besef dat ik hier aandacht aan moest besteden. Daar kwam bij dat placentastatoornissen bij bepaalde aandoeningen vaak voorkomen. Onder invloed van die ontwikkeling zien we op lokaal niveau

rond preventie in de jeugdzorg dat preconceptionele en prenatale leefstijladvisering terrein wint. Het is geen overmoed als ik stel dat we hier nog veel over zullen horen, zien en lezen. Op alle niveaus. Alleen al de gedachte dat de lezers van de HC geen boodschap zouden hebben aan Europa is generaliserend, feitelijk onjuist en een grove onderschatting van de lezers. De 2e bijlage, een pagina uit de HC, bevat een ingezonden brief van mij in de HC van april 2018. De redactie had de lezers via een column door een ondernemer geïnformeerd over de AVG, de Europese privacywetgeving. Een Europees onderwerp dus. Maar die informatie was voornamelijk gericht op ondernemers. Middels een ingezonden brief, die direct werd geplaatst, heb ik gewezen op het feit dat de regels ook gevolgen zullen hebben voor de doorsnee burger, bijvoorbeeld degenen die een persoonlijke website beheren. [HCIngezondenBriefAVGApril2018](#) Ik heb daar diverse reacties op ontvangen. Hoezo hebben de lezers van de HC geen boodschap aan Europa? En als dat al zo mocht zijn, dan is het gelet op de voorbeelden tijd hen goed te informeren?

Wat ik mijzelf verwijt is een verkeerde inschatting

Deze casus heeft mij wel geleerd dat ik een verkeerde inschatting heb gemaakt. Ik verspreidde in het verleden enige malen per jaar een nieuwsbrief onder media en een adressenbestand van volgers. Onder druk van cybercriminaliteit, met name phishing, besloten providers hun spamfilters scherper in te stellen om spam te voorkomen. Ik richtte een verzoek aan het parlement om duidelijkheid over de interpretatie van het anti-spam artikel in de Telecommunicatiewet en in hoeverre providers grondwettelijk het recht hebben mails te weigeren. Op mijn website heb ik daar een uitgebreide publicatie aan gewijd. Mede omdat de AVG eraan zat te komen, besloot ik te stoppen met brede verspreiding van mijn nieuwsbrief en die uitsluitend nog te richten aan degenen die expliciet toestemming hadden verleend, zoals de wet voorschrijft. Ook de HC en de gemeenteraad heb ik toen om toestemming gevraagd en die werd verleend. Later heb ik bij een redactielid geïnformeerd of mijn informatie nog op prijs werd gesteld en dat bleek het geval te zijn. Toen vervolgens bleek dat een verzoek om toestemming voor verspreiding van mails halfjaarlijks moet worden herhaald, besloot ik ermee te stoppen. Het persbericht over het verzoek aan het Europees Parlement verspreidde ik op zeer kleine schaal en individueel geadresseerd. Ik had en heb de overtuiging dat het om een belangrijk onderwerp gaat. Ik zal de ontwikkelingen goed bijhouden, wat thans in traject is afmaken, maar mij in het vervolg vooral richten op mijn familie en kennissenkring en trachten veel tijd vrij te maken voor muziek, gitaarspel en het schrijven van korte verhalen. De redactie zal van mijn geen informatie meer toegezonden krijgen of het moet 'bij zeer dringende noodzaak' een ingezonden brief zijn, maar daar zou ik ook mijn website voor kunnen inzetten. Inmiddels is het besef bij mij doorgedrongen dat gemoedelijkheid en bereikbaarheid, onder druk van maatschappelijke ontwikkelingen verleden tijd zijn. Even een persberichtje aanleveren bij de redactie of de hoofdredacteur bellen over een publicatie is niet meer aan de orde. Een kleinschalige persoonlijke peiling onder lezers van de HC in mijn directe omgeving en enige bezoekers van de bibliotheek, leert dat velen niet eens weten waar de redactie is gehuisvest, hoe die is samengesteld en wie de hoofdredacteur is. De winkelpanden in het centrum waar de redacties van de lokale/regionale bladen werkten zijn leeg, gesloopt of hebben een andere bestemming gekregen. Daarmee is een goede bereikbaarheid verdwenen en die zal nooit meer terugkeren. **Jammer, maar het is niet anders!**

J.S'

Foto's/illustraties Jaap Spaans: Sloop pand van Pet waar de redactie van de HC was gehuisvest en bereikbaarheid en gemoedelijkheid onderdeel waren van het beleid. De afgelopen decennia zijn de oplages van de papieren pers (dagbladen) sterk gedaald. Omslag Het Placenta Mysterie (boek is niet meer leverbaar).

Bronnen met verwijzing:

1. 'Waakhond? De lokale pers stelt steeds minder voor'. De Volkskrant, 21 februari 2015.

2. Nieuwjaarstoespraak en interview bij Omroep Flevoland met burgemeester Aucke van der Werff, 5 januari 2016. Dagblad Trouw, 18 april 2009 'Die hangen mijn vuile was vast niet buiten'.
3. Persberichten Radboud Universiteit: 'Regiojournalistiek voldoet niet aan haar eigen kwaliteitsmaatstaven', 17 oktober 2014 en 'De regiojournalist maakt een spagaat', 30 oktober 2014.
4. Hooogeveensche Courant, 12 en 17 oktober 2018 respectievelijk 'Lot ijsbaan in handen provincie', voorpagina en Commentaar pagina 3 'Toneelstuk' en 'Vernietigend rapport ijsbaan'. Dagblad van het Noorden, 16 en 18 oktober 2018 'Ijsbaan/zwembad: solide plan of drijfzand?' en 'Zeldzame kritiek op Rekenkamer'.
5. De Nieuwe Reporter, Gonnie Eggink, 29 oktober 2014. 'Regionale dagbladredacties zijn vooral routinematig met de krant van morgen bezig'.
6. Elsevier weekblad, 30 december 2017. 'Het groeit de raad boven het hoofd'. Website Raadslid.nu 'Integriteit raakt raadsleden zelf', 23 februari 2018. Informatie van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). 'Betoog Julien van Ostaaijen: Investeer in de lokale samenleving en politici', 23 februari 2018. Hooogeveensche Courant, 27 december 2013, column van Jan Hendriks 'De macht van de overheid'.

Overige bronnen

- 'Democratie en media. Goede nieuwsvoorziening is van levensbelang voor een democratie'. Een publicatie op de website van NDP Nieuwsmedia de brancheorganisatie voor nieuwsbedrijven, 15 oktober 2018.
- 'Zorgen om lokale openbaarheid. Veranderend medialandschap gevolgen voor de democratie'. Rapport opgesteld door Pieter Nieuwenhuijsen in opdracht van het Stimuleringsfonds voor de Pers, voorjaar 2012.